

Someone threw an object זרק ונח על גב זיז כל שהוא רבי מחייב – and it landed upon a small protrusion, רבי holds him liable

OVERVIEW

הנחה nor עקירה which does not require neither רב יוסף answered that our משנה is according to רבי. However, רב יוסף did not specify where from a ¹מקום ד' is according to רבי. רבי is discussing which statement of רבי, is רב יוסף referring to. Is it the case of זרק ונח ע"ג זיז כל שהוא? The גמרא refutes that it is certainly not this case (for the discussion there is regarding שדי נופו בתר רב יוסף and זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע), so it must be the case of רב יוסף accepts the interpretation of רבי יהודה that רב יוסף does not require a ²מקום ד' neither for עקירה nor הנחה. This is what רב יוסף meant when he said ³הא מני רבי היא. Our תוספות analyzes both of these proofs

asks: תוספות

ואם תאמר אכתי תקשה לך דילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי –

And if you will say; the previous question still remains; ‘perhaps only a רבי's 'מקום ד' does require a 'מקום ד' does not require a 'מקום ד' but an עקירה does require a 'מקום ד'. ruling (in the case of זרק ונח ע"ג זיז כ"ש) was only about a הנחה but not about an עקירה, so רבי definitely could not be referring to this ruling of רבי.

answers: תוספות

ויש לומר דבלאו הכי פריך שפיר² –

And one can say; that this is indeed a valid refutation, however the גמרא refutes it in another manner, but really it could have chosen this refutation as well.³ The גמרא was not particular in its refutation, for the גמרא anticipated that רב יוסף was really referring to the other case of רבי, namely באמצע רב יוסף, basing it on רב יהודה's interpretation that רבי שתיים היה רבי מחייב, and from there we derive that רבי maintains that neither עקירה nor הנחה require a ⁴מקום ד'. This question and answer of תוספות lay the groundwork for the upcoming question.

¹ assumes that רב יוסף was aware of the previous refutation בעי הא עקירה בעי דלא, and is responding to it, saying that רבי holds that neither עקירה nor הנחה require a ⁵מקום ד'. See ‘Thinking it over’ #1.

² The גמרא refuted the proof, saying the reason for the חיוב is because עיקרו שדי נופו בתר עיקרו. See footnote # 7.

³ The advantage of the גמרא's refutation may be that we cannot assume that רבי does not require a ⁶מקום ד' even by הנחה, as opposed to תוספות' refutation, where a הנחה does not require a ⁷מקום ד'. See (however), ‘Thinking it over’ # 2.

asks: תוספות

אבל קשה לספרים דגרסי לקמן בהזורק (דף צז,א) על מילתא דרב יהודה דאמר בסמוך –
There is a difficulty however according to the reading of those texts
later in the פרק הזורק concerning the statement of רב יהודה which the גמרא
will soon mention regarding the case of באמצע ורה"י לרה"ר ורה"י באמצע, where רבי is
מחייב; their texts reads -

מחייב היה רבי שתיים-

גמרא said that רבי is מחייב two חטאות, one for הכנסה and one for הוצאה; the גמרא
in הזורק continues:

ויתב רב חסדא וקא קשיא ליה למימרא דרבי מחייב אתולדה במקום אב וכו' –
That רב חסדא while studying had a difficulty with רב יהודה's interpretation
of רבי, and רב חסדא asked: did רב יהודה mean to say that רבי is מחייב אתולדה
הוצאה תולדה of הכנסה at the same time, the הכנסה is a תולדה of הוצאה
and we find that רבי maintains that you are not חייב on a אב במקום אב
there continues:

אמר ליה רב יוסף⁵ מר אדרבי מתני לה וקא קשיא ליה –

רב יוסף responded to רב חסדא, You sir have learnt that רב יהודה was
referencing רבי, and therefore had this difficulty - the above mentioned
contradiction -

אנן אדרבי יהודה מתנינן לה לדברי רבי יהודה דאמר חייב ב' –

We however reference רב יהודה's⁶ statement to the דין of רב יהודה; according
to רב יהודה, on this הזורק מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר חייב רבי יהודה who says that
רב יהודה commented that רבי יהודה maintains he is מחייב שתיים, one for הוצאה and one
for פטור, there is no difficulty -

אבל לרבי לא מחייב ב' דלא מחייב רבי אתולדה במקום אב –

רב יוסף however does not agree that you are מחייב two קרבנות in the case of זרק
because רבי maintains that you are not liable for a אב
It is evident that רב יוסף maintains that רבי is not מחייב ב' –

אם כן מה תירץ רב יוסף הא מני רבי היא –

therefore how did רב יוסף want to answer that our משנה is according to רבי
since according to these texts רב יוסף states that we have no indication that רבי is מחייב

⁴ In our (צז,א) text reads חנא רב, see gloss there.

⁵ Other texts (see ר"ת in our footnote # 12) reverse the roles, רב יוסף asked the question and רב חסדא responded.

⁶ Let us distinguish between רב יהודה the תנא, and רב יהודה the אמורא

מחייב שתים, in fact since רבי holds אב במקום, he cannot be מחייב שתים, so obviously -

אכתי תקשה דילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי -

The original question still remains perhaps a הנחה does not require a מקום
הא מני but an עקירה does require a מקום ד', so what did רב יוסף mean when he said מני רבי היא. It seems that he did not even begin to address the question?!

In summation: דילמא הנחה assumes that רב יוסף is coming to answer the refutation עקירה והנחה לא בעי, and will show us that רבי maintains that both עקירה בעי, הוא דלא בעי הא עקירה בעי, because from there זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י, therefore he must have meant the case of ע"ג זיז כל שהוא. The problem is that we only know הנחה. Therefore he must have meant the case of עקירה, which would definitely prove that רבי holds that עקירה והנחה לא בעי במקום ד'. According to the interpretation of רב יהודה who says מחייב היה רבי שתים, which would definitely prove that רבי holds that עקירה והנחה לא בעי במקום ד'. The problem is that רב יוסף says in פרק הזורק that רבי is not מחייב שתים; therefore we still have no proof concerning עקירה.

answers: תוספות

ויש לומר דסבר רב יוסף -

And one can say; זרק ונח ע"ג זיז כל רב יוסף was indeed referring to the case of רב, דילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי, nevertheless you cannot ask רב, **for רב maintains -**

דדוקא אקלוטה דרבי עקיבא דליכא הנחה כלל איכא למיפרך הא עקירה בעי -

That only on s'ע"ר principle of קלוטה where the object does not rest at all,
only there is it appropriate to ask עקירה בעי, since קלוטה is such a novel concept, we will apply it minimally, only by הנחה -

אבל ארבי דבעי הנחה על גבי זיז כל שהוא הוא הדין דלעקירה סגיא בכל שהוא -

However, concerning רבי who does require a הנחה albeit on a זיז כל שהוא the same should hold for עקירה that a minimal place suffices.⁷

Since ר"ע maintains קלוטה, that means that not only is a מקום ד' not required for הנחה, but rather that there is no concept of הנחה – the object being at rest – at all; all that is required to complete the מלאכה is קלוטה. Therefore we cannot say for sure that ר"ע maintains that less than a מקום ד' is also a מקום חשוב, for ר"ע merely says that no הנחה is required; קלוטה is sufficient. When a מקום is required however, as in עקירה,⁸ ר"ע may well agree that a מקום

⁷ This answer also explains why the גמרא did not ask עקירה בעי הא עקירה בעי דלא בעי on the proof of ונח ע"ג זיז כ"ש; not as תוספות mentioned earlier. See footnote # 2.

⁸ We assume that a מקום is required by עקירה based on how it was in the משכן or from ממקומו. It is more logical to assume that ר"ע differentiates between עקירה (which requires a מקום ד') and הנחה (which requires no מקום at all) than to assume that he negates the פסוק ממקומו.

'is required'⁹. however requires a מקום הנחה albeit a כל שהוא, therefore we assume that maintains that a כל שהוא is also a מקום, and there is no reason to differentiate between עקירה and הנחה. Therefore when רב יוסף said היא מני רבי היא, he meant the case of ע"ג זרק ונה ע"ג, that since for הנחה, a כל שהוא is sufficient, the same is true for עקירה.

indicates a certain difficulty with this explanation:

ומיהו להש"ס בסמוך¹⁰ לית ליה סברא דרב יוסף –

However the גמרא further does not agree with s' reasoning i.e. that if for a הנחה, a כל שהוא is sufficient, the same applies to עקירה, for we see the גמרא there –

דפריך ארבי זירא –

asks on רבי זירא, who wanted to say that our משנה is according to אחרים¹¹ who says that if the receiver stood in his place and caught the object, the thrower is חייב, so we see that a 'מקום' is not required (for הנחה); on this the גמרא asks:

דילמא אחרים בעו עקירת מקום ד' ולא סגיא בכל שהוא כמו בהנחה

Perhaps requires the עקירה to be from a 'מקום' and a minimal amount is not sufficient as it is by הנחה. We see clearly that even though אחרים requires a הנחה on a כל שהוא (like רבי); nevertheless the גמרא maintains that it does not prove that the same is true for עקירה. This is in contradiction to s' position according to תוספות.

In conclusion: this פשט of תוספות maintains (despite the difficulty from אחרים) that רב יוסף when he said היא מני רבי היא, was referring to the case of ע"ג זרק ונה ע"ג.

will now present an alternate explanation that רב יוסף was indeed referring to the case of זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע תוספות:

ולרבינו תם נראה דגרסינן בהזורק¹² –

The ר"ה maintains however that the text in הזורק should read:

יתיב רב יוסף וקא קשיא ליה אמר ליה רב חסדא וכו' –

רב יוסף had the question while studying; how can רב יהודה say that מחייב היה רב יהודה, since רבי is not מחייב, זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע, in the case of רבי שתיים, and **רב חסדא responded etc.** "You sir have learnt that רב יהודה was referencing רבי, and therefore had this difficulty etc."

ואתי שפיר דרב יוסף הוה מתני דברי רב יהודה אדרבי –

⁹ According to this we may interpret בעי הא עקירה בעי דלא הוא הנחה, to mean that 'perhaps a הנחה is not required at all, however an עקירה is required', and therefore it has to be from a 'מקום'.

¹⁰ ה,א.

¹¹ אלישע בן אבויה refers to רבי מאיר who learnt by the heretic אחרים

¹² See footnote # 5.

And now everything is properly understood; for it is indeed who רב יוסף attributes s'יהודה רבי statement to רבי. According to this reading of the text, רב יוסף maintains that רבי agrees, according to s'יהודה רב interpretation, that he is חייב שתיים, so we have proof that מקום ד' עקירה והנחה do not require a 'מקום ד'. It was this case of רבי that רב יוסף was referring to, not the case of שהוא כל זיו.

responds to an anticipated difficulty:

ובסמוך דפריך והא איתמר כולי¹³ –

And when the גמרא will soon refute this proof, by saying but we have learnt that etc., meaning that we cannot prove anything from this case of מרה"ר - לרה"ר ורה"י באמצע

הוה מצי למיפרך הא דקשיא ליה לרב יוסף בהזורק (שם עמוד ב') –

The גמרא could have just as well refuted this proof by quoting s'יוסף רב own difficulty with s'יהודה רב interpretation in פרק הזורק, that רב יהודה רב cannot be correct when he says מחייב היה רבי שתיים -

דרבי לא מחייב אתולדה במקום אב דתניא רבי אומר דברים הדברים אלה הדברים –
For רבי is not¹⁴ מחייב אתולדה במקום אב as we learnt in a ברייתא that רבי says
דברים הדברים אלה הדברים the words מלאכת שבת¹⁵ writes¹⁵ regarding חייב אתולדה במקום, and therefore one is not מלאכות, from here we derive that there are מלאכות, and therefore one is not מחייב שתיים רבי, then there is no proof from this case.¹⁶

continues:

וכגירסת רבינו תם נראה –

The text reading of the ר"ת appears to be the correct one, that רב יוסף said that רב יהודה מחייב שתיים, and not רבי מחייב שתיים, רב יהודה מחייב שתיים

דלהוא גירסא דמתני רב יוסף מילתא דרב יהודה דמחייב שתיים אדרבי יהודה –
for according to the other reading; that רב יוסף references s'יהודה רב statement, to רבי יהודה who is מחייב שתיים in the case of ד' ועבר ד' -

¹³ רה"י מקורה א גמרא refutes the proof since רבי is discussing a מקורה.

¹⁴ See שבת דף צז,ב ד"ה למימרא, where תוס' suggests a possible refutation to this question

¹⁵ [מלאכות] denotes two דברים. The plural word דברים denotes two. אלה הדברים וגו' שש ימים וגו' פסוק. שמות (ויקהל) לה, א, the additional ה' of דברים increases it to three מלאכות, the word אלה is בגימטריא thirty-six, bringing it to a total of thirty-nine מלאכות, to teach that one can be חייב thirty-nine but no more. See ד"ה רש"י there.

¹⁶ There is a difference if רב יוסף מתני להא דרב יהודה ארבי and has difficulty with it, or if רב יוסף לא מתני להא דרב יהודה ארבי. In the former case we are told that רבי מחייב שתיים, according to רב יהודה, proving that רב יוסף לא בעינן. However, we have a difficulty understanding it and we may attempt to refute it. In the latter case however, no one even says that רבי מחייב שתיים and therefore there is no proof even of a רבי. See 'Thinking it over' # 5.

– then, אמות ברה"ר

קשה דרב יוסף אדרב יוסף –

There will be a contradiction from one statement of רב יוסף to another –

דהתם אומר בהדיא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו לא מחייב רבי יהודה אלא אחת –
רבי יהודה both agree that רב יוסף clearly that¹⁷ **says there**
for the גמרא is only מחייב אחת, so how can we justify the other reading where רב יוסף claims that רב
רבי יהודה said that רבי יהודה is מחייב שתים, when רב יוסף himself says that רבי יהודה מחייב אחת.

– continues: however תוספות

ויש לדחות דרב יוסף משמיה דרב יהודה קאמר דרבי¹⁸ יהודה מחייב שתים –

This proof can be negated for רב יוסף merely said in the name of רב יהודה
that רבי יהודה is מחייב שתים –

וליה לא סבירא ליה:

However, רב יוסף himself, he does not agree to that i.e. that רבי יהודה מחייב
שתים, therefore the text may read that רב יוסף said that רב יהודה maintains that רבי יהודה
מחייב ב' and it does not contradict the view of רב יוסף that רבי יהודה was not מחייב ב'.

SUMMARY:

הא that רב יוסף offers two alternate approaches regarding the answer of תוספות
זרק ונח ע"ג זיו כל שהוא 1) That רב יוסף was referring to the case of רבי יהודה, and we cannot ask
הנחה כל שהוא, for that question is applicable only if we say קלוטה, not if we hold that a הנחה
is required. This approach is dictated by the reading of the גמרא in פרק הזורק that רב יוסף
maintains that רב יהודה never said שתים רבי יהודה. 2) The ר"ת maintains that רב יוסף
was referring to the case of ר"ר ורה"י זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י. The text in פרק הזורק reads that רב יוסף
maintained that רב יהודה said שתים, and therefore both לא בעי מקום ד' and עקירה והנחה לא בעי מקום ד'.

THINKING IT OVER

1. How do we know that תוספות assumes that רב יוסף is responding to the
question? ¹⁹ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי

¹⁷ לקמן צ"ב.

¹⁸ This is the corrected reading in תוספות, see gloss.

¹⁹ See footnote # 1.

2. ודילמא הנחה רב יוסף could have refuted גמרא states that the תוספות 20. Seemingly the s'גמרא refuted רב יוסף differently. 20. However the גמרא refuted רב יוסף differently. 20. Seemingly the s'גמרא refutation is insufficient, for perhaps רב יוסף disagrees with s'אביי explanation of the מחלוקת between רבי ורבנן. The גמרא should have asked כו' ודילמא הנחה כו' 21!

3. In question(s), what did תוס' assume that רב יוסף meant when he said היא מני רבי היא? Why?

4. What are the relative stronger and weaker points of each of two תוספות תירוצים?

5. What did the ר"ת gain by his reading of the text, רב יוסף still could not accept s'יהודה רב interpretation? 22

6. In the first approach תוספות suggests that the question ודילמא הנחה הוא דלא is applicable only to קלוטה בעי הא עקירה בעי. הנחה על מקום כל שהוא and not to קלוטה. Can we correlate this idea more closely with any of the reasons why we originally asked רש"י ותוס' ד"ה ודילמא, i.e. ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי?

7. תוספות first answer is that the question of ודילמא הנחה הוא דלא בעי וכו' is applicable only if we maintain קלוטה, but not if a כ"ש is required. However it is evident that רב יוסף was aware of the ruling of רבי regarding י"י לרה"ר דרך רה"י where no הנחה is required, therefore the question remains ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי? 23

8. We may think of קלוטה כמי שהונחה דמי meaning either that קלוטה is considered to be actually at rest (in principle) at some point, or that if we maintain קלוטה a resting place is not required. Which would be more appropriate according to our תוספות?

²⁰ See footnote # 3.

²¹ See לשון הזהב ד"ה ומ"ש (הג').

²² See footnote # 16.

²³ See שפ"א and מהרש"א [הארוך].